

Program
Uczenie się
przez całe życie

f r s e
Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji

Rezerwat przyrody Mszar Płociczno

**Na podstawie danych Ministerstwa Środowiska
i Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska
opracował Tadeusz Liziński**

Instytut Technologiczno-Przyrodniczy w Falentach
Żuławski Ośrodek Badawczy w Elblągu

Elbląg, 2014

 Program
Uczenie się
przez całe życie

Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji

Opracowanie dofinansowane z projektu: **Dolina Torfowa: Złoty Trójkąt**
(Peat Valley: The Golden Triangle) - numer projektu: **2012-1-NL1-LEO04-08971 5**
realizowanego w ramach programu Leonardo da Vinci

Informacje ogólne:

Rezerwat torfowiskowy Mszar Płociczno

Mezoregion: Równina Urszulewska

Data utworzenia: 1997

Powierzchnia: 181,8 ha

Forma ochrony w ramach sieci Natura 2000: specjalny obszar ochrony siedlisk (Dyrektywa Siedliskowa)

Obszar biogeograficzny: kontynentalny

Status formalny: Obszar zatwierdzony Decyzją Komisji Europejskiej

Opis obszaru:

Mszar Płociczno jest obszarem torfowiskowo-leśnym. Ponad połowę obszaru pokrywają lasy iglaste, jedną czwartą torfowiska, bagna, roślinność brzegowa i młaki. Pozostała część obszaru to lasy mieszane oraz łąki i zarośla, w śladowej ilości obszary rolnicze. Obszar leży w kompleksie sandru, w mezoregionie Równiny Urszulewskiej. Torfowisko mszarne ma charakter kształtującego się, ubogiego gatunkowo torfowiska wysokiego i przejściowego, występują też fragmenty mechowisk. Mszar tworzy ok. 70-centymetrowy pokład torfu, na ponad 6-metrowych osadach gytii wapiennej (czyli osad organiczno-mineralny, powstający na dnie jezior eutroficznych).

W części zachodniej torfowiska dominuje zbiorowisko bagna zwyczajnego i modrzewnicy zwyczajnej oraz brzeziny bagiennej (zbiorowisko wyróżnione obecnością borówki i brzozy omszonej) z łanami widłaka jałowcowatego (gatunek widłaka), a we wschodniej - m.in. podmokłe mszary i mechowiska z Turzycą strunową (gatunek byliny z rodziny ciborowatych), Błotniszek wełnisty (gatunek mchu) i torfowiec Warnstorfa (mech z rzędu torfowców). Łączna powierzchnia mszaru wynosi około 27 ha.

W części południowej zachowało się reliktywne, zanikające jezioro eutroficzne. Wokół torfowiska rozciąga się kompleks leśny, należący do Nadleśnictwa Skrwilno. Dominują bory, głównie bory sosnowe suche i świeże oraz bory mieszane. Na uwagę zasługuje występowanie 5 gatunków widłaków. W suchym borze rośnie bardzo rzadki w Polsce widlicz cyprysowy (gatunek rośliny z rodziny widłakowatych), a w wilgotnym borze mieszanym – wroniec widlasty (widłak wroniec). Ponadto rozproszone są stanowiska pomocnika baldaszkowatego (gatunek byliny z rodziny wrzosowatych). Od strony południowo-wschodniej rozciągają się wilgotne łąki.

Jest to największy kompleks naturalnie wykształconego torfowiska mszarnego na obszarze makroregionu Pojezierza Chełmińskiego-Dobrzyńskiego. Rowy i potorfia spotyka się tylko na krańcach zachodnich i południowo-wschodnich, a główna część torfowiska (ok. 25 ha) nie ma śladów działalności gospodarczej człowieka. Cenne są zbiorowiska roślinne torfowiska wysokiego i mechowiska, a także boru bagiennego, brzeziny bagiennej i wilgotnego boru mieszanego ze świerkiem. Walory obiektu podnosi obecność pięciu gatunków widłaków. Stanowisko staroduba łąkowego nie zostało obecnie potwierdzone.

Opis turystyczny:

Dojazd do Żuromina lub Rypina, a następnie lokalną komunikacją dojazd w pobliże ostoi. Noclegi można znaleźć w wymienionych niżej miastach lub w gospodarstwach agroturystycznych, które nie są jednak zbyt liczne. Gmina Świdziebnia jest gminą typowo rolniczą. Na jej terenie znajdują się duże sady i plantacje owoców oraz materiał szkółkarski.

Świdziebnia

- Kościół parafialny p.w. Podwyższenia Krzyża Świętego i Świętego Bartłomieja - zbudowany w 1879 r. w stylu klasycystycznym

Księte

- Kościół p.w. Michała Archaniola wzniesiony w 1520 roku, obecny zbudowany w XVIII wieku. W kościele 3 barokowe, prymitywne ołtarze z XVIII wieku, feretrony ludowe z 1828 roku, rzeźby: barokowa Pieta i Matka Boska Skępska, krucyfiks ludowy z XIX wieku;
- Dwór murowany - z parkiem krajobrazowym i aleją dojazdową
- Grodzisko wczesnośredniowieczne - tzw. "Szaniec" nad jeziorem Księte

Michałki

- Kościół p.w. św. Jana Chrzciciela - murowany, z 1935 roku, pobudowany na miejscu pierwotnego drewnianego;
- Budynek szkoły z 1935 roku

Obszar sąsiaduje z miejscowością Płociczno. Płociczno to wieś położona w województwie mazowieckim, w powiecie żuromińskim, w gminie Lubowidz. Gmina Lubowidz położona jest w północnej części powiatu żuromińskiego a tym samym i województwa mazowieckiego. W gminie Lubowidz na dużą uwagę zasługują obiekty zabytkowe. Znajdują się tu trzy kościoły rzymsko-katolickie, które uznane zostały za obiekty zabytkowe i objęte ochroną konserwatorską. Poza kościołami na terenie gminy Lubowidz znajduje się także stary zabytkowy młyn, który został aktualnie przerobiony w elektrownię wodną. Teren kościoła rzymsko-katolickiego w Lubowidzu jest otoczony przez stare drzewa, które zostały uznane za pomniki przyrody i są chronione prawem.

Zagrożenia:

Mszar Płociczno jest częściowo zagrożony odwodnieniem i eutrofizacją, szczególnie od strony południowo-wschodniej, gdzie znajduje się kilka rowów w kompleksie użytków zielonych, w tym jeden rów wychodzący z głównego kompleksu torfowiska mszarnego. Efektem obniżania się poziomu wody jest wysychające jezioro, a w suche lata nawet zupełnie wyschnięte. Nielegalne zbieranie owoców żurawiny jest przyczyną wydeptywania i zaśmiecania. W otaczających lasach potencjalnym źródłem zagrożenia mogą być niektóre

zabiegi gospodarki leśnej, np. zrywka drewna niszcząca widłaki. Dla stanowisk rzadkich gatunków borowych (pomocnik baldaszkowy, widlicz cyprysowy, wroniec widlasty) zagrożeniem jest coraz silniej rozwijający się podszyt, m.in. czeremcha amerykańska i dęby.

Istniejące formy ochrony przyrody:

- Mszar Płociczno - *rezerwat leśny*
- Górznieńsko-Lidzbarski - *rezerwat leśny*

Ważne dla Europy typy siedlisk przyrodniczych:

(z Zał. I Dyr. Siedliskowej), w tym siedliska priorytetowe(*):

- starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z Nympheion, Potamion,
- suche wrzosowiska (Calluno-Genistion, Pohlio-Callunion, Calluno-Arcostaphylion),
- torfowiska wysokie z roślinnością torfotwórczą (żywe) *,
- torfowiska przejściowe i trzęsawiska (przeważnie z roślinnością z Scheuchzerio-Caricetea),
- górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk,
- bory i lasy bagienne (Vaccinio uliginosi-Betuletum pubescentis, Vaccinio uliginosi-Pinetum, Pino mugo-Sphagnetum, Sphagno girgensohnii-Piceetum i brzozowo-sosnowe bagienne lasy borealne) *,
- łągi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (Salicetum albo-fragilis, Populetum albae, Alnenion glutinoso-incanae, olsy źródliskowe) *,
- sosnowy bór chrobotkowy (Cladonio-Pinetum i chrobotkowa postać Peucedano-Pinetum).

Ważne dla Europy gatunki zwierząt:

(z Zał. II Dyr. Siedliskowej i z Zał. I Dyr. Ptasiej), w tym gatunki priorytetowe(*):

- bąk – *ptak*,
- czapla biała – *ptak*,
- bocian czarny – *ptak*,
- bocian biały – *ptak*,

 Program
Uczenie się
przez całe życie

Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji

- błotniak stawowy – *ptak*,
- dzięcioł czarny – *ptak*,
- żuraw – *ptak*,
- jarzębatka – *ptak*,
- lerka – *ptak*,
- gąsiorek – *ptak*.

Ważne dla Europy gatunki roślin:

(z Zał. II Dyr. siedliskowej), w tym gatunki priorytetowe(*):

- starodub łąkowy

Fotografia zewnętrznej strefy Rezerwatu (fot. Aleksandra Rokicka)

Fot. 1. Rezerwat od strony wsi Płociczno.

Fot. 2. Część leśna rezerwatu od strony wsi Płociczno.

Fot. 3 Łąkowo-leśna część rezerwatu

Fot. 4. Łąkowo-leśna część rezerwatu.

Fot. 5. Łąka obecnie nieużytkowana rolniczo.

Fot. 6. Południowo-wschodnia część rezerwatu.